

Світ визначається екстенціонально, але буття як прихована розімкненість (інтервал) визначається, інтенціонально визначаючи світ як предмет, ототожнюючись із мисленневою функцією: тобто визначаючись у власній функції визначення (розмежування, пов'язання). Граничне відношення – відношення, в яке втягнуто буття як таке – це аналогізуюче відношення буття і світу – з одного боку, буття та Бога – з іншого. Ретроспективне піднесення світу через буття до Бога гарантує пошукувану цілісність та уможливорюється взаємодоповнюваністю межових функцій: редукції (відмежування), рефлексії (утримання на межі) та вписування (граничного продовження межі).

1. Гусев Д. Популярная философия. / http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/gusev/index.php
2. Гуссерль Э. Феноменология (статья в Британской энциклопедии) / <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000067/index.shtml>
3. Деррида Ж. О грамматологии / Ж. Деррида – пер. с фр. Н Автономовой. – М., Ad marginem. – 2000.
4. Катречко С. Философия как пограничный феномен / Особенности философского дискурса. – Материалы межвузовской научной конференции 5-7 февраля 1998 г. – Москва / <http://www.philosophy.ru/library/diskurs/00.html#sod>
5. Мир / Новая философская энциклопедия. / <http://iph.ras.ru/elib/1908.html>
6. Миронов В.В. Метафизическая сущность и двойственная природа философии // Вестник МГТУ. – Т.11, № 4. – 2008. – С. 657-675.
7. Философия: Учебник для вузов / Под общ. ред. В. В. Миронова http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Mironov/index.php
8. Хайдеггер М. Бытие и время / М Хайдеггер – пер. с нем. В.В. Бибихина. — Харьков: «Фолио», 2003. — 503с.
9. Хайдеггер М.. Прологомены к истории понятия времени / http://polbu.ru/hajdegger_timeconcept/

Інна Халай

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ЗОЛОТИЙ ПЕРЕРІЗ ТА ЧИСЛО ФІБОНАЧЧІ ЯК МАТЕМАТИЧНИЙ ПРОЯВ АНТРОПОКОСМІЗМУ

Складна історія взаємовідносин між людиною та Всесвітом, а саме коливання від космо- до антропоцентричних поглядів, наразі призвела до вкрай тупикової ситуації. Так, людина була і всемогутнім центром, і дрібною «пісчинкою», що загубилась серед міриад безжиттєвих галактик; а Космосом,

як шедевром, спершу захоплювалася, а потім його ж і підкорювала із замислом про експансію інших планет. Зрештою, неврівноваженість і невизначеність статусів створило чимало небажаних та невідворотних проблем як для планети, так і людства вцілому. Окрім того, «розмитими» стали образ самої людської сутності, а також, концептуальні засади діалогічності з Усесвітом.

Третє тисячоліття вимагає скоординованості та виваженості дій з боку людини по відношенню до Універсуму, тобто певної паритетності. Тим паче, новітні наукові відкриття в різних сферах науки вказують на унікальність існування людини й Усесвіту, їх органічну єдність і гармонійну взаємопов'язаність, не згадуючи вже про стародавні релігійні та езотеричні джерела, що прямо описували тотожність людини й Космосу (Рігведа, Упанішади, Поймандр та ін.). Такого роду роздумами багаті й філософські концепції ХХ ст., зокрема у вченні П.Флоренського, П. Теяра де Шардена, В.Вернадського, М.Холодного та цілої плеяди мислителів-космістів.

Позитивна результативність у зміні світоглядних пріоритетів сучасної людини прямо залежить, з одного боку, від процесу дезантропоцентризациї, а з другого, у переконаності своєї неповторності та гармонійної й цілісної співпричетності з Космосом. Одним з фактів такої співпричетності можемо назвати закон «золотого перетину», або його арифметичний вираз у т.з. числі Фібоначі. Так, наприклад, В.Белянін зазначає: «Творіння, що несуть у собі конфігурацію золотого перетину, представляються співмірними та узгодженими, завжди приємні погляду, та й сама математична мова золотої пропорції не менш вишукана та елегантна» [1,с.84].

Саме пропорції та числа античні та середньовічні мудреці надавали визначального значення, оскільки вбачали нерозривний зв'язок між красою, математикою та природою (Піфагор, Платон, Плотін, А.Блаженний, Т.Аквінський). Продовжуючи цю тенденцію, романтик Новаліс вважав числа символами Абсолюту: «Очевидно, що в природі, як і в історії, існує чудова містика чисел. Невже все існуюче не причетне до смислу, симетрії, та надзвичайного взаємозв'язку? Чи не є очевидним присутність Бога в математиці, як і в кожній іншій науці?» [3, с.567]. Російські філософи П.Флоренський та О.Лосєв теж шукали «божественне число», «метричний каркас буття».

Якраз на роль універсальної та антропокосмічної константи може претендувати число Фібоначчі, що закладене в основу людино- та світотворення. Недарма дослідник А.Черняєв називає «божественну

пропорцію» гармонією, що пронизує всі наукові дисципліни, утворюючи єдину систему знань [див.:2]. Так, його прояви можемо споглядати в:

- архітектурі (піраміди у Гізі, Мексиці, афінський Парфенон, фрігійські гробниці тощо);
- живописі (Леонардо да Вінчі, Дюрер, Рафаель, Тіціан, Ботічеллі, І.Шишкін, К.Васильєв та ін.);
- скульптурі (Венера Мілоська, Аполлон Бельведерський тощо);
- літературі (Шота Руставелі, О. Пушкін та ін.);
- музиці (Й.Бах, Ф.Шопен, Л.Бетховен, А.Моцарт, П.Чайковський та ін.);
- фізіології та біології (пропорційність людського тіла, будова рослин і живих організмів, явище філотаксису, теорія В.Цветкова про співвідношення між систолічним та діастолічним тиском);
- генетиці (Ж.-К. Пере і відрізки ДНК та Петухов з його «золотими геноматрицями»);
- психофізиці (досліди Фехнера);
- економіці (хвилі Еліота);
- астрономії (К.Бутусов із законом планетних періодів);
- філософії (золотий перетин як структурний інваріант природних систем у П.Флоренського);
- фізиці (Д.Шехтман і його квазікристали, гіпотеза І.Болдова, теорія «Є-інфініті» Ель Нашіє);
- математиці (ряди Фібоначчі та Люка, формули Ж.Біне, логарифмічна спіраль, «мозаїка Пенроуза» тощо);
- геології (де Бімон та С.Кісліцин про додекаедерну форму Землі, ідея академіка В.Бабаніна про еволюцію Землі-кристалу);
- кристалографії (відкриття фулеренів – алотропних модифікацій вуглецю Р.Керлом, Г.Крото та Р.Смолі).

Науковий інтерес до цієї константи не згасає вже більше двох тисячоліть, актуальність її ще більшою мірою зростає особливо при умовах технократизації суспільства. Золотий перетин є не тільки атрибутом людської культури, а й атрибутом цілісності світу. Він є атрибутом внутрішньої його логіки: в природі, в Космосі, й, нарешті, в самій людині.

1. Белянин В. Романова Е. Золотая пропорция. Новый взгляд /В.Белянин, Е.Романова //Наука и жизнь, №6. – 2003. – 145 с.

2. Черняев А.Ф. *Золотые размерности естествознания* [Электронный ресурс] /А.Ф. Черняев //Золоті розмірності естествознания. – Академия Тринитаризма. – Режим доступа: [<http://trinitas.ru>].
3. *Энциклопедия символов, знаков, эмблем.* – М.: Эксмо; - СПб.: Мидгард, 2007. – 608 с.: ил.

Леся Мирутенко

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЕТИЧНОЇ ОЦІНКИ В КОНТЕКСТІ СПІВВІДНОШЕННЯ МОРАЛІ ТА НАУКИ

Складність етичної оцінки науки актуалізується і починає усвідомлюватися філософами та науковцями після Другої світової війни, коли на тлі переконливих свідчень безмежної могутності науково-технічних досягнень стає очевидною неоднозначність і навіть небезпечність як їх соціальних наслідків, так і самих процесів отримання нових наукових знань. Проблема наслідків використання досягнень науки і техніки особливо гостро постала зі створенням зброї масового знищення та її першим застосуванням, з виявленням жорстоких наукових експериментів над в'язнями у нацистських концтаборах. Це призвело до того, що об'єктом прискіпливої уваги співтовариства фізиків стала моральна оцінка участі вчених у таких дослідженнях та можливих наслідків застосування результатів цих досліджень.

У 40-50-і роки ХХ сторіччя американський фізик і філософ Г.Маргенау зводить розв'язання проблеми співвідношення науки та етики до питання «чи може метод науки, зокрема теоретичної науки, бути застосований до етики» [цит.: за 4, с.113] і дає на нього позитивну відповідь, пропонуючи створити етику на наукових засадах. Пізніше – у 60-і роки думка філософа змінилася. Він не відмовляється від того, що наука етично нейтральна, однак не наполягає на створенні етики на засадах науки, а говорить про потребу гуманістичних регулятивів, виходячи з тих проблем, що постали перед людиною: «Озброєна наукою для розв'язання найвизначніших і найграндіозніших завдань, обтяжена дедалі жахливішою відповідальністю, вона виявляє, що саме джерело її могутності залишає її без морального контролю. Ось чому вчений сьогодні більше, ніж раніше, потребує поради та настанов гуманістики» [цит.: за 4, с.113].